

«ТӘЛӘНТЕРЕКЕН ҖҢ»

Ираида Петрова җыравҗа тесенех (1913—1983) вулакаи унән «Төлейпе Илем» ятлә сәвәлла трагедине аса илет. Ку хайлав малтан «Җул юппинчем ятпа уйрәм кәнекен тухнә (1973). Вәл Чәваш академи драма театрән сцени җинче чылай вәхәт хушши пычә. Унта чәвашсен мән аслашшәсем Атәлҗи Пәлхар патшаләхәнче пурәннине хәрүллә кәмәлла сәиласа панә. Унсәр пуҗне, унән иТятюкя повеҗне, «Савпипе Кришнан сәвәлла юмахне уйрәмшар кәнекен кәларнә. Литература җҗне вәл сәвәсем җырнине тытәннә. Вәсем кайран «Пурнәҗ җиппи» кәнекене кәнә.

Чәваш гуманитарии инетитучән әсләләх архивәнче Николай Данилов куллен җырса пынә кун кәнеки упранать. Унта Ираида Петрова җинчен җырса хуни те пур. 1955 җулхи кәске саманта җырса кәтартни тәрәхах җыравҗа литература ани җине йывәррән килсе кәни курәнать. Н. Данилов җырса хәварнине пичете Геннадий Юмарт хатәрленә.

Җав кунах (мартән 10-мәшәнче) каҗхине җамрәк писательсен пухәвәнче тепәр теләнтерекен җҗ, халә җнтә савәнтаракани, пулса иртрә. Мускавран килнә җамрәк мар хәрарәм Ираида Петрова ытарайми җепәҗ, чуна вут хыптарса хәпәртеттерекен сәвәсем вуласа кәтартрә. Сәввисене итленә чухнех — чәваш халәхән те А. Ахматова йышши сәвәҗсем тупәнчәҗ иккен! — тенә пек туйәнса ларчә. Анчах вәл чәннипех әләкхи Ахматова пек-ши? Җынсем, чән та җнтә, И. Петрова та, Ахматова пекех, шухәшә-туйәмә халәхәннинчен уйрәлса кайнә теме, вәсем пәчәк ушкәна җәҗ интересленерме пултарасҗә, совет җынми ун йышши шухәш-туйәм пулма пултараймасть теме пултарасҗә. А. Апка җавән пек хакласа калама тытәнчә те. Кумпипе ураҗҗи пирки җырнә сәвә җинчен вәл: ку — хәрарәм упәшкине пәтәм чун-чәрипе юратса пәрахнине паләртакан, пирәншән киләшүсәр сәвә! — терә. Җамрәксем пурте ун шухәшәпе киләшрәҗ. Маншән пулсан, җук, киләшес килмест. Миттапа Петәр Хусанкай та май пекех шухәшлаҗҗә пулас.

Тепәр кунне ман епле те пулин авторпа тел пулса, сәввисене хамән вуласа пәхса хам шухәш-туйәма хәйәнпе калаҗса тәрәслес килчә.

Пәр кун иртрә, тепәр кун...

Паян әна әнсәртран хамәр библиотекәрах (Чәваш әсләләх тәпчев институтчән библиотекинче. — Г. Юмарт асәрх.) тел пулмалла пулчә. Савәнтәм. Сәввисене каласа пырса җыртарма кәмәлләнах киләшрә. Тәрәҗ! Хам вуласасән та, җав шухәш-туйәмах җуралать! Чылай вәйсәртарах җәҗ. Артистка вулани сисәм-туйәма чәннипех нумай хут вәйлатать-мән! (Икә искусство пәрлешнә пирки!)

Унтан та ытларах. Унпа калаҗнә чухне паян әпә акә җакна әнлантәм: чәвашла ырәс классикәсенчен нумай хут начар җырнә сәвә та чәваш чунне вәсен сәввисенчен темиҗә хут ытла хумхатса җунтарма пултарать-мән!

Ку сәвәсем пирки паян пәтәм җҗ планә ман пәсәлса кайрә. Пәрремәшәнчен, унән пәтәм сәввисене машинкәпа хамән пичетлесе илсе йышлатса парас килчә; иккәмәшәнчен, писательсен пухәвә җинчен хаҗата сәввисене хүтәлесе статья җырса парас килчә; виҗҗемәшәнчен, сәвәсем пирки Миттапа, П. Хусанкайпа, Н. Ваҗанкапа чәтма җук калаҗса пәхас килчә; тәваттәмәшәнчен, 16-мәшәнче автор патне хәнана кайсан асәнмаләх мәнле те пулин хаклә, пәчәк япала илсе парас килет.